

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

**Голові Комітету
Верховної Ради України
з питань правоохоронної діяльності
Сергію ІОНУШАСУ**
ionushas@rada.gov.ua
karchemska@rada.gov.ua

Шановний пане Сергію!

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) висловлює Вам свою повагу та звертається стосовно такого.

На адресу НААУ 08.04.2024 надійшов Ваш лист № 04-27/3-2024/99514 від 06.05.2024 із проханням висловити свою позицію до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо міжнародного співробітництва під час кримінального провадження» (реєстр. № 11223 від 29.04.2024).

Зважаючи на необхідність оптимізації законодавства, Комітетом НААУ з питань кримінального права та процесу було здійснено правовий аналіз цього законопроекту.

Метою прийняття законотворчої ініціативи є вдосконалення існуючих механізмів міжнародного співробітництва у кримінальних справах.

Масштабність і глобалізація наслідків міжнародних правопорушень зумовлюють необхідність існування налагодженої системи взаємозв'язків і співробітництва з різними країнами з метою мінімізації наслідків кримінальних правопорушень, чіткої взаємодії з метою встановлення та перебування можливого порушника задля забезпечення судової процедури розгляду його справи та відправлення правосуддя, як одного зі способів забезпечення суспільства та людства від протиправних діянь.

Таким чином, аналізуючи суть завдання міжнародного співробітництва, нам потрібно з'ясувати такі питання:

1. чи повною мірою на сьогодні національне законодавство забезпечує реалізацію міжнародного співробітництва в міжнародних кримінальних провадженнях;

2. чи врегульовано на законодавчому рівні питання міжнародного співробітництва в частині міжнародного розшуку та взаємодії в цьому питанні з іншими країнами;

3. чи врегульована національним законодавством процедура екстрадиції;

4. чи забезпечено національним законодавством питання реалізації виконання покарань та/або рішень іноземних судів.

Відповідно до положень статті 9 Конституції України зазначено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Згідно зі статтею 1 Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 закріплено, що Договірні Сторони зобов'язуються надавати одна одній допомогу відповідно до положень цієї Конвенції, якнайширшу взаємну допомогу у кримінальному переслідуванні правопорушень, покарання яких на момент прохання про надання допомоги підпадає під юрисдикцію судових властей запитуючої сторони.

Окрім іншого, у вищезгаданій Європейській конвенції чітко врегульовані та послідовно викладені такі види взаємодії: судові доручення, вручення документів і розпоряджень суду, судові матеріали, процедурні питання реалізації взаємодопомоги, повідомлення про злочин, обмін інформацією щодо судових вироків тощо.

Таким чином, можемо зробити висновок про те, що сьогодні загальні питання міжнародного співробітництва в рамках укладених міжнародних договорів, конвенцій, які складають невід'ємну частину національного законодавства, чітко визначені в системі національного права та врегульовують питання взаємодії в процесі реалізації кримінальних процесуальних норм країн-учасниць цієї Конвенції.

Щодо врегулювання взаємодії в рамках міжнародного співробітництва в рамках національного законодавства та окремих питаннях міжнародного розшуку та екстрадиції, хочемо звернути увагу на таке.

Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України визначає підстави та процедуру оголошення особи, яка є стороною кримінального провадження у розшуку. Посилання на те, що сьогодні не врегульовано питання оголошення особи у міжнародний розшук, немає жодного практичного підґрунтя.

Поняття «міжнародний розшук» нормативно закріплене в частині 6 статті 193 КПК України, та зазначено, що слідчий суддя, суд розглядає клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою і може обрати такий

запобіжний захід за відсутності підозрюваного, обвинуваченого лише у разі доведення прокурором наявності підстав, передбачених статтею 177 цього Кодексу, а також наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України, території держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, та/або оголошений у міжнародний розшук.

З метою встановлення місцеперебування розшукуваної особи органами національного центрального бюро Інтерполу може бути ініційоване питання про внесення особи до бази розшуку та присвоєння їй відповідного кольору картки (тобто дій, які необхідно вчини відносно цієї особи в разі встановлення її місцезнаходження). Це є підставою для внесення відомостей про розшукувану особу до системи міжнародного розшуку. Однак інформаційна система Інтерполу є не єдиним засобом з метою організації підозрюваних, обвинувачених або зниклих осіб, оскільки вказані дії можуть також реалізовуватися в рамках укладених конвенцій і міжнародних договорів про взаємну допомогу в кримінальних справах.

Міжнародне право не визначає спеціальної процедури оголошення в міжнародний розшук, оскільки питання кримінального провадження є предметом національного правового регулювання.

Міжнародний розшук є різновидом розшуку, який закріплений у частині 1 статті 281 КПК України, якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме або він виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик, слідчий, прокурор оголошує розшук такого підозрюваного.

Таким чином, момент оголошення особи в міжнародний розшук пов'язується із моментом прийняття відповідної постанови, яка вже реалізується відповідно до міжнародних договорів і Конвенцій – звернення до Інтерполу та забезпечення допомоги у встановленні місцеперебування особи, яка оголошена у розшук або до конкретної країни-учасниці Конвенції для допомоги у конкретному кримінальному провадженні тощо. Правила Інтерполу при обробленні даних (INTERPOL's Rules on the Processing of Data, adopted Resolution AG-2011-RES07 of the General Assembly at its 80th session (Hanoi, 2011) передбачають механізм і закріплення усіх процедурних питань від отримання повідомлення про розшук особи до перевірки законності та скасування відомостей про розшук, так і перегляду раніше прийнятих рішень.

Особливу увагу варто приділити питанню екстрадиційного арешту та продовженню процесуальних строків, який пропонується суб'єктом законодавчої ініціативи – Кабінетом Міністрів України.

Статтею 1 Європейської конвенції про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 року визначено, що Договірні Сторони зобов'язуються видавати одна одній з урахуванням положень та умов, викладених у цій Конвенції, всіх осіб, які переслідуються компетентними органами запитуючої Сторони за вчинення

правопорушення або які розшукуються зазначеними органами з метою виконання вироку або постанови про утримання під вартою.

Відповідно до частин 1 і 2 статті 3 Європейської конвенції про видачу правопорушників 1957 р. видача не здійснюється, якщо правопорушення, у зв'язку з яким вона запитується, розглядається запитуваною стороною як політичне правопорушення або правопорушення, пов'язане з політичним правопорушенням. Таке ж правило застосовується, якщо запитувана сторона має достатньо підстав вважати, що запит про видачу правопорушника за вчинення звичайного кримінального правопорушення був зроблений з метою переслідування або покарання особи на підставі її раси, релігії, національної приналежності чи політичних переконань або що становище такої особи може бути зашкоджене з будь-якої з цих причин.

Відповідно до статті 12 Європейської Конвенції про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 року запит про видачу відповідної особи складається у письмовій формі і надсилається дипломатичними каналами. Цей запит супроводжується оригіналом або завіреною копією обвинувального висновку, постанови суду або постанови про негайне затримання за ордером на арешт або іншим розпорядженням, яке має таку ж силу як і видане відповідно до процедури, передбаченої законодавством запитуючої сторони. Викладом правопорушень, за які вимагається видача, час і місце їх вчинення, їх юридична кваліфікація і найточнішим посиланням на відповідні правові положення. Копією відповідних законодавчих актів або, коли це не можливо, викладом відповідного закону і, по можливості, якнайточнішим описом відповідної особи, а також будь-якою іншою інформацією, яка може сприяти встановленню її особистості та громадянства.

Відповідно до статті 590 КПК України після вивчення матеріалів екстрадиційної перевірки центральний орган України приймає рішення про видачу особи (екстрадицію) або відмову у видачі (екстрадиції) іноземній державі. Рішення виносяться керівником центрального органу України або уповноваженою ним особою. Про своє рішення центральний орган України повідомляє компетентний орган іноземної держави, а також особу, щодо якої воно прийнято (частина 2 статті 590 КПК України). У разі прийняття рішення про видачу (екстрадицію) такій особі вручається його копія. Якщо впродовж десяти днів зазначене рішення не оскаржено до суду, організується фактична видача цієї особи компетентним органам іноземної держави (частина 3 статті 590 КПК України).

Згідно з частиною 4 статті 590 КПК України рішення про видачу особи (екстрадицію) не може бути прийнято, якщо така особа подала заяву про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту чи скористалася відповідно до законодавства правом на оскарження рішення щодо зазначених статусів, до остаточного розгляду заяви у порядку, встановленому законодавством України, інформація про подання особою зазначених заяв або оскарження відповідних рішень не надається іноземній державі, що надіслала запит.

Відповідно до статті 591 КПК України рішення про видачу особи (екстрадицію) може бути оскаржено особою, стосовно якої воно прийняте, її

захисником чи законним представником до слідчого судді, у межах територіальної юрисдикції якого така особа тримається під вартою. Якщо до особи застосовано запобіжний захід, не пов'язаний із триманням під вартою, скарга на рішення про видачу такої особи (екстрадицію) може бути подана до слідчого судді, в межах територіальної юрисдикції якого розташований відповідний центральний орган України.

У багатьох країнах Європейського Союзу, як, наприклад, Федеративна Республіка Німеччина, питання екстрадиційної видачі, видачі для виконання покарання можливе лише в тих випадках, коли за це діяння передбачене покарання згідно із законодавством країни знаходження вказаної особи.

Таким чином, національне кримінальне процесуальне законодавство послідовно та чітко врегульовує усі питання, які є необхідними елементами міжнародного співробітництва в рамках кримінального права. Визначає перелік заходів і процедур, які вживаються сторонами учасниками міжнародних договорів і Конвенцій.

Удосконалення кримінального процесуального законодавства не може відбуватися шляхом постійних змін і запроваджень понять і дефініцій, які не узгоджуються з міжнародними документами загальноприйнятого характеру. Забезпечення дотримання та удосконалення міжнародного співробітництва можливо лише за умови виключення будь-якого тиску на судову гілку влади та інститут захисту – адвокатуру, саме в цих умовах може бути забезпечено дотримання усіх міжнародних норм і стандартів міжнародного кримінального співробітництва та судочинства.

Підсумовуючи викладене, НААУ не підтримує законопроект № 11223 від 29.04.2024 у повному обсязі.

З повагою

**Голова
Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України**

[Підпис] Лідія ІЗОВІТОВА